

Rozpočet obce a rozpočtové hospodaření

Ing. Zdeněk Studeník

Otrokovice, 20. 11. 2014

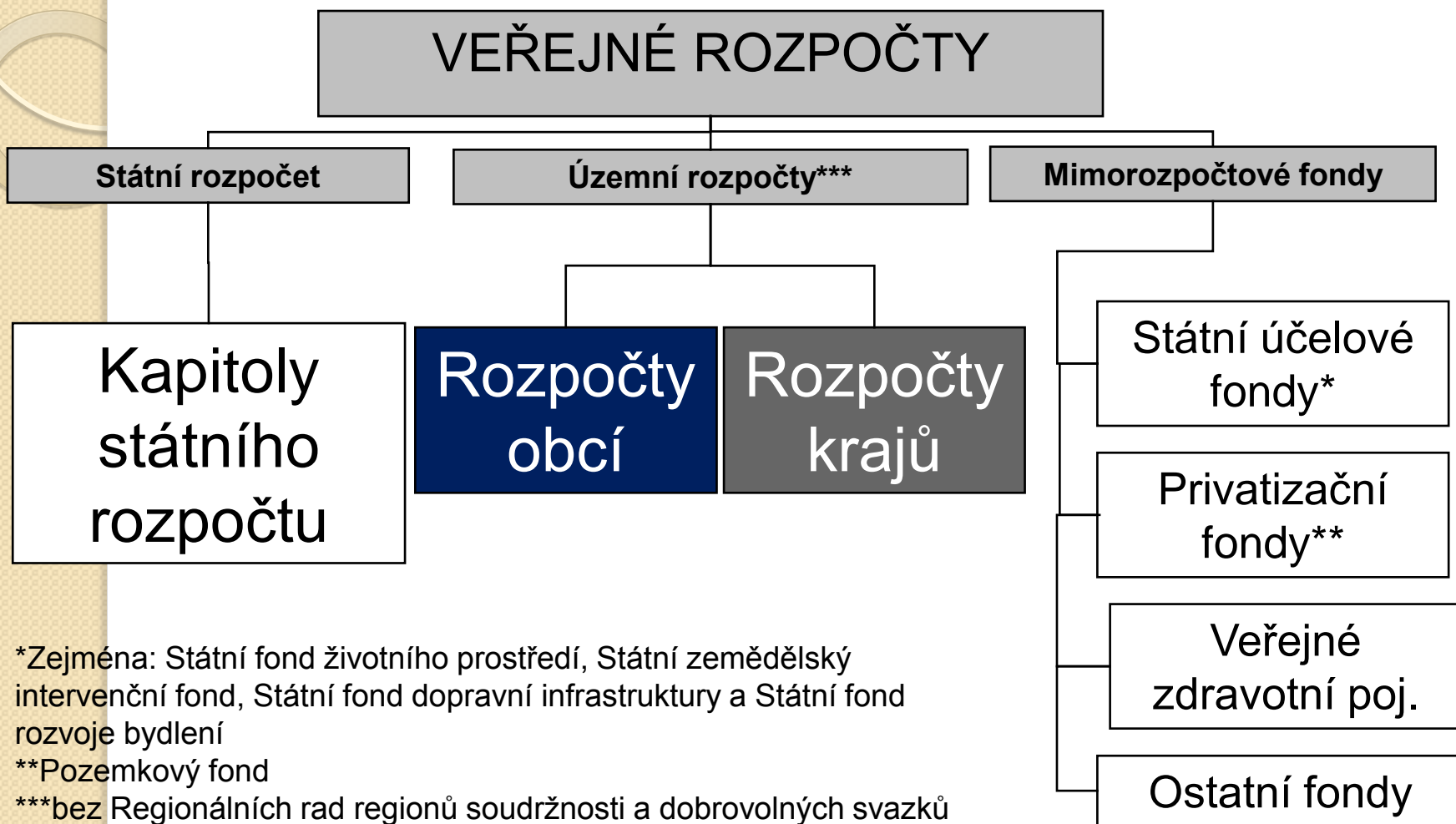
Charakteristika rozpočtové soustavy

- ✓ Soustava veřejných rozpočtů včetně rozpočtových vztahů fungujících uvnitř této soustavy a

Rozpočtová soustava je:

- ✓ Instituce, které zabezpečují tvorbu, rozdělování, užití a kontrolu toků jednotlivých okruhů finančních prostředků v rámci této soustavy.

Soustava veřejných rozpočtů

*Zejména: Státní fond životního prostředí, Státní zemědělský intervenční fond, Státní fond dopravní infrastruktury a Státní fond rozvoje bydlení

**Pozemkový fond

***bez Regionálních rad regionů soudržnosti a dobrovolných svazků obcí

Zásady rozpočtového práva - řízení rozpočtového procesu u veřejných rozpočtů

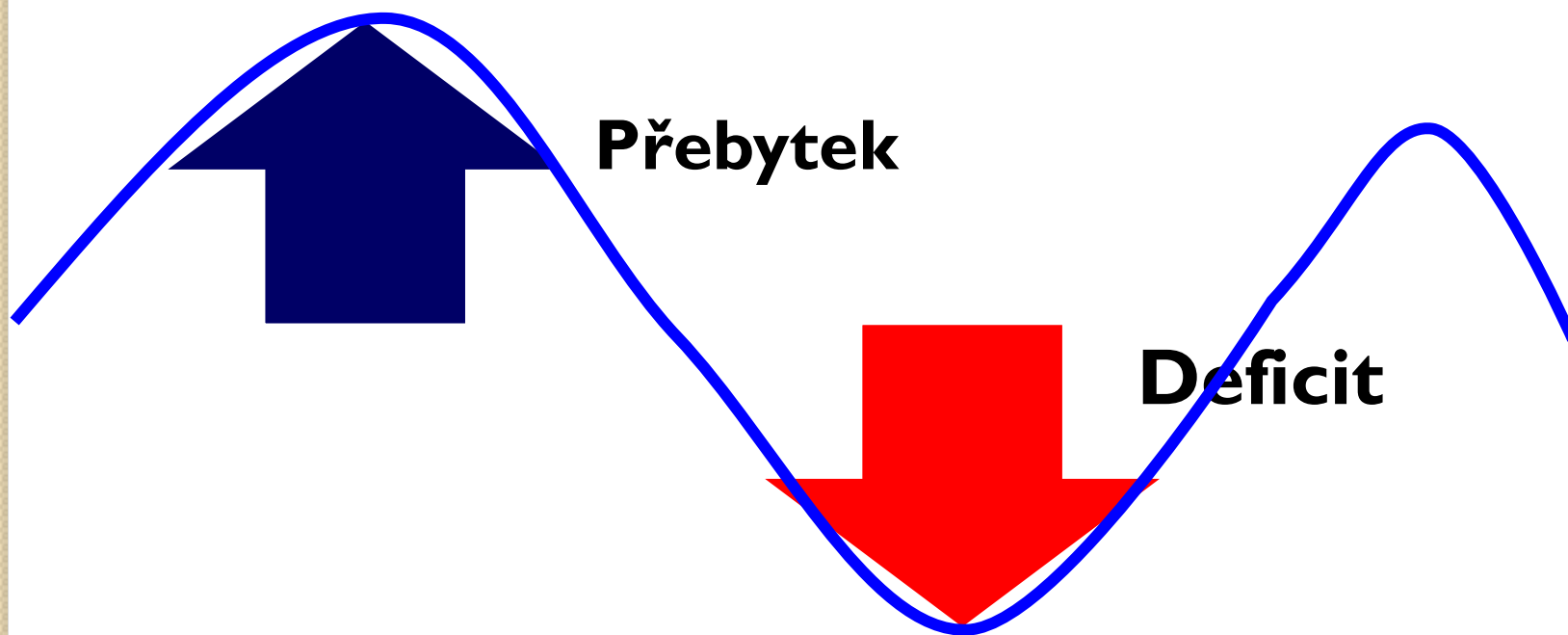
- každoročního sestavování a schvalování
- včasnosti
- časového ohraničení
- reálnosti a pravdivosti
- úplnosti a jednotnosti
- přehlednosti
- neúčelovosti příjmů a účelovosti výdajů

Zásady rozpočtového práva – hospodaření s prostředky u veřejných rozpočtů

- *dlouhodobé vyrovnanosti*
- veřejnosti (publicity)
- jejich sestavování jako brutto (hrubých)
- efektivnosti a hospodárnosti
- přednosti výdajů před příjmy
- omezení přesunů na úhradu nezajištěných potřeb v rozpočtu
- zjišťování rozpočtových důsledků právních předpisů a jiných opatření

Zásady rozpočtového práva – hospodaření s prostředky

dlouhodobé vyrovnanosti veřejných rozpočtů

Prameny rozpočtového práva

- Čl. 101, odst.(3) Ústavy - Územně samosprávné celky jsou veřejnoprávními korporacemi, které mohou mít vlastní majetek a ***hospodaří podle vlastního rozpočtu.***

- **Zákony**
  - 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a změně některých souvisejících zákonů - tzv. velká rozpočtová pravidla
  - 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územ. rozpočtů - malá rozpočtová pravidla
  - 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní
  - Zákon o státním rozpočtu na příslušný rok
  - 219/2000 Sb., o majetku ČR

- **Vyhlášky**
  - k provedení zákonů o rozpočtových fondech
  - 323/2002 Sb. o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2000 Sb. upravuje

- tvorbu, funkce a obsah střednědobého výhledu státního rozpočtu, státního rozpočtu (SR) a státního závěrečného účtu,
- příjmy a výdaje státního rozpočtu,
- státní finanční aktiva a pasiva,
- finanční kontrolu,
- podmínky zřizování státních fondů,
- finanční hospodaření organ. složek státu, zařízení státu majících obdobné postavení jako organ. složky státu, Bezpečnostní informační služby a příspěvkových organizací státu,
- způsob řízení státní pokladny a státního dluhu,
- hospodaření s prostředky soustředěnými v Národním fondu.

Zákon č. 218/2000 Sb. ve vztahu k obcím upravuje

- **podmínky, pro účast SR na financování akcí – poskytování dotací a pravidla jejich užití,**
- **poskytování dotací ze SR do rozpočtů ÚSC**
- **povinnosti ÚSC předkládat podklady pro hodnocení soustavy veřejných rozpočtů prostřednictvím kraje.**

Zákon č.250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů – I.

Zákon upravuje:

- tvorbu, postavení, obsah, funkci rozpočtů obcí a krajů, a stanoví:
  - pravidla hospodaření s finančními prostředky ÚSC,
  - zřizování nebo zakládání právnických osob ÚSC.

Zákonem se také řídí:

- hospodaření dobrovolných svazků obcí (DSO) a zřizování přísp. organizací v oblasti školství DSO.

Co je rozpočet, rozpis rozpočtu a rozpočtový výhled - I.

Rozpočet je:

- finanční plán, jímž se řídí financování obce na období kalendářního roku,
- při jeho zpracování se vychází z rozpočtového výhledu a
- rozpočet se zpravidla zpracovává jako vyrovnaný,
- schodkový může být, pokud ho bude možno vyrovnat finančními prostředky z předchozích let nebo pokud je vyrovnání zajištěno půjčkou, úvěrem, návratnou výpomocí nebo z prodeje komunálních dluhopisů,
- obsahem rozpočtu jsou příjmy, výdaje a ostatní peněžní operace, včetně tvorby a použití fondů,

Mimo rozpočet se uskutečňují peněžní operace týkající se cizích prostředků, sdružených prostředků a podnikatelská činnost obce.

Co je rozpočet, rozpis rozpočtu a rozpočtový výhled - 2.

Rozpis rozpočtu je:

- Specifikace a precizace agregovaných údajů uvedených v rozpočtu,
- Sestavuje se stejně jako rozpočet v členění rozp. skladby,
- Po schválení rozpočtu musí být proveden neprodleně.

Rozpočtový výhled je:

- pomocným nástroj finančního hospodaření obce střednědobého finančního plánování rozvoje.

Plán přípravy a tvorby rozpočtu

Obec si nejprve vnitřním předpisem stanoví :

- postup jeho vypracování, tzn. jak všichni podílející se na vypracování budou předkládat své nároky na rozpočet,
- postupné kroky jak bude návrh rozpočtu vypracován,
- kým bude v rámci vypracování projednán,
- kdy a v jakém členění bude schválen v zastupitelstvu obce,
- strukturu a obsah,
- závazné ukazatele v třídění dle rozpočtové skladby,
- nastavení příjmů,
- případně výdaj. rámce jednotlivých organizačních jednotek.

Zásady veřejného hospodaření

- **Účelnost**

- Na správnou věc, aby cílem byl užitek co největšího počtu beneficentů.

- **Hospodárnost**

- Levně, přičemž je nutno postupovat obezřetně, protože prvotní levná cena může přinést v čase vysoké náklady.

- **Efektivnost**

- Jedná se o maximální efekt dosažení cíle, což chápeme, že:
  - se nikomu nemůže dařit lépe, přičemž by nikomu jinému dařilo hůře,
  - je dosaženo maximální možné produkce z daného množství vstupů,
  - vyrábí se za nejnižších možných nákladů na jednotku.

Veřejné rozpočty tvoří rozhodující spojnicí mezi občany jako daňovými poplatníky a volenými zástupci s úředníky.

Fáze (funkce) rozpočtu jako nástroje hospodaření

- **plánovací** - v době do schválení samotného rozpočtu na daný kalendářní rok – tvoří se,
- **peněžního fondu** – v průběhu roku, na který je schválen - probíhá finančními toky,
- **bilanční** – v době vyhodnocování až do schválení závěr. účtu za daný kalendářní rok – bilancuje se.

Plánovací fáze rozpočtu - I.

Návrh rozpočtu obce musí :

- být vypracován v návaznosti údajů z rozpisu stát. rozpočtu - kraj stanoví vztahy k obci,
- pokud se obec podílí na realizaci programu nebo projektu financovaného z EU musí rozpočet obsahovat objem prostředků na spolufinancování,
- být zveřejněn min. po dobu 15 dnů přede dnem jeho projednání v zastupitelstvu obce na úřední desce min. v užším rozsahu a
- elektronicky s možností dálkového přístupu v celém rozsahu,
- připomínky k návrhu mohou občané obce uplatnit buď písemně ve lhůtě stanovené při jeho zveřejnění nebo ústně na zasedání zastupitelstva, projednávající návrh rozpočtu. (také § 16, odst. (2), písmeno d) zákona č.128/2000 Sb.),

Plánovací fáze rozpočtu - 2.

Návrh rozpočtu obce se musí následně předložit orgánům obce v takové struktuře, aby orgány obce ho projednávaly při schvalování:

- **v třídění podle rozpočtové skladby,**
- **aby vyjadřoval závazné ukazatele subjektům, jimiž se mají povinně řídit:**
  - výkonné orgány obce při hospodaření podle rozpočtu,
  - zřízené a založené právnické osoby v působnosti obce při svém hospodaření,
  - další osoby – příjemci dotací a příspěvků z rozpočtu.
- po schválení zastupitelstvem se **provede** jeho **rozpis neprodleně** v podrobné rozpočtové skladbě,

Závazné ukazatele, jejich stanovování, čeho se týkají

Závazné ukazatele se nastaví tak, aby vyjadřovaly příjmy, výdaje a ostatní peněž. operace, vč. tvorby a užití peněž. fondů, kdy podrobné členění se uvede v rozpisu rozpočtu.

Jak pojmout závazné ukazatele – doporučení:

- **Příjmy** - uvést v podrobném členění rozpočtové skladby,
- **Výdaje** rozdělit na ty, jež jdou dovnitř organizace (obce) a na ty, jež jdou jiným subjektům a v jejich rámci stanovit závazné ukazatele.

Závazné ukazatele, jejich stanovování, čeho se týkají

1. Obec samotná

- Provozní výdaje mimo mezd (celkové provozní výdaje dle jednotlivých organizačních jednotek, které tvoří rozpočet),
- Mzdové výdaje (dtto provozní výdaje),
- Investice (dle organizačních jednotek a v rámci nich dle paragrafů).

2. Ve vztahu k jiným subjektům

- Příspěvky a dotace na provoz a činnost,
- Příspěvky na investice

Struktura rozpočtu, rozpisu rozpočtu a jejich vzájemný vztah

Příjmy členíme dle rozpočtové skladby v jednotlivých třídách na:

1. Daňové příjmy a poplatky dle podrobné rozpočtové skladby
2. Nedaňové příjmy
3. Kapitálové příjmy podle uvažovaných prodejů
4. Dotace (transfery) podle vyšších rozpočtů a limitek

Výdaje členíme dle rozpočtové skladby v jednotlivých třídách na:

5. Provozní výdaje dle závazných ukazatelů
6. Investiční výdaje dle závazných ukazatelů

Příjmy rozpočtu obce

- příjmy z vlastního majetku a majetkových práv,
- příjmy z výsledků vlastní činnosti,
- příjmy z hospodářské činnosti právnických osob, pokud jsou podle zákona příjmem obce, která organizaci zřídila nebo založila,
- příjmy ze správ.činností vč. příjmů z výkonů st. správy (dle zvl. zák.), zejm. ze spr. poplatků, z pokut a odvodů uložených v pravomoci obce dle přís. zákonů,
- výnosy z místních poplatků podle zvláštního zákona,
- výnosy daní nebo podíly na nich podle zvláštního zákona,
- dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů,
- dotace z rozpočtu kraje,
- prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy, např. z pokut, jiných odvodů a sankcí, jestliže jsou zákonným příjmem obce,
- přijaté peněžité dary a příspěvky,
- jiné příjmy, které podle zvláštních zákonů patří do příjmů obce.

Stanovování příjmů

- **Daňové příjmy** – stanovení výše příjmů ze sdílených a výlučných daní a příjmů z poplatků (predikce MF ČR)
- **Nedaňové příjmy** – sestavení a vliv účetnictví
- **Kapitálové příjmy** – majetek a jeho vliv na příjmy,
- **Přijaté dotace** – povinnost zapojování dotací do rozpočtu, vlivy

Výdaje rozpočtu obce

- závazky vyplývající pro obec z plnění povinností uložených jí zákony,
- výdaje na vlastní činnost obce v její samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj,
- výdaje spojené s výkonem státní správy, k níž je pověřena zákonem,
- závazky vyplývající z uzavřených smluvních vztahů v jejím hospodaření a svých organizací, jestliže k nim přistoupila,
- závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi nebo s dalšími subjekty, včetně příspěvků na společnou činnost,
- úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů,
- výdaje na emise vl. dluhopisů a úhradu výnosů z nich nálež. jejich vlastníkům,
- výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro obec,
- jiné výdaje uskutečněné v rámci působnosti obce, včetně darů a příspěvků na sociální nebo jiné humanitární účely.
- obec hradí i splátky přijatých půjček, úvěrů a návratných výpomocí a splátky jistiny vlastních dluhopisů jejich vlastníkům.

Výdaje provozní a kapitálové – struktura a jejich vzájemná vazba

- Poměr mezi provozními a kapitálovými výdaji
- Na co je potřeba se zaměřit
  - u sledování investic
  - výše provozních výdajů
- Zařazování (co je a co není investice)
- Tlak na snížení provozních výdajů
- Položka Opravy a udržování (co do ní patří)
- Investice do majetku a nákup (potřebnost, priority)
- Postavení akčního plánu

Struktura rozpočtu, rozpisu rozpočtu a jejich vzájemný vztah

Financování obsahuje:

- ✓ Zůstatky na účtech
- ✓ Známé splátky úvěrů a půjček
- ✓ Přijaté úvěry

Celkově:

Příjmy – Výdaje - Financování se musí rovnat nule

Rozpis provádí do účetnictví hlavní účetní.

Vhodné je, jestliže se **Rozpis** vytvoří jako první krok při tvorbě rozpočtu a z něho se pak agreguje rozpočet samotný.

Schválení rozpočtu v orgánu obce a vymezení kompetencí

Schvalovací usnesení orgánu obce má obsahovat:

- celkové příjmy,
- celkové výdaje,
- financující operace,
- schválení závazných ukazatelů rozpočtu,
- schválení poskytnutí příspěvků, dotací, peněžitých a věcných darů,
- kompetence Rady pro provádění rozpočtových opatření,
- vyčlenění účel. rezervy finančních prostředků na řešení krizových situací a odstraňování jejich následků.

Zapojování půjček a úvěrů do rozpočtu – doporučení při přijímání

- Půjčovat si tehdy, když máme na splácení – jistota zdrojů,
- Pokud si půjčíme, tak na úkor ostatních výdajů,
- Investiční úvěry přijímat na takové akce, které
  - zasáhnou, co největší možnou část obyvatelstva (obecný přínos),
  - když zvýší příjmy a sníží výdaje (např. skládka),
  - nevyvolají další následné provozní náklady.

Zapojení půjček a úvěrů do rozpočtu – kontokorentní nebo revolvingový úvěr

Pozor na kontokorent (revolving)

- úvěr jako každý jiný,
- protáčení kontokorentu nás může vést do dluh. pasti,
- zvyšování kontokorent. rámce se může stát zvykem,
- Rizikem je, že v případě další investiční potřeby může nastat situace, že nám banka úvěr neposkytne a poukáže na to, že je vysoký dluh a nejsou zdroje pro splácení.

Kontokorent (revolving) výhradně užívat pouze:

- z důvodu časového nesouladu mezi povinnostmi zaplatit určitý závazek a očekávanými příjmy nebo
- na úhradu výdajů při mimořádné situaci (povodně), zvláštní zákon říká, že se má tvořit rezerva v rozpočtu na úhradu krizových situací to je možné mít ve formě nečerpaného úvěrového rámce.

Fáze peněžního fondu - I.

Hospodaření podle rozpočtu a jeho změny:

- Obec hospodaří dle schváleného rozpočtu a provádí kontrolu dle zákona č. 320/2001 Sb. (prováděcí vyhlášky) a kontroluje hospodaření zřízených a založených právnických osob,
- změny rozpočtu se uskutečňují z důvodu:
  - organizačních změn (organizační),
  - změny práv. předpisů ovlivňující výši rozp. příjmů a výdajů (metodické),
  - skutečností objektivně ovlivňujících plnění příjmů a výdajů (věcné).
- změny se provádí rozpočtovými opatřeními dle časové posloupnosti,

Fáze peněžního fondu - 2.

Rozpočtovým opatřením je:

- přesun neovlivňující celkový objem rozpočtu nebo
- užití nových nepředvídaných příjmů k úhradě rozpočtem nezajištěných výdajů navyšujících celkový objem rozpočtu,
- vázání rozpočtových výdajů, když se neplní příjmy – objem rozpočtu se snižuje,
- uskutečňují se **povinně**, jde-li
  - o změny ve vztazích k jinému rozpočtu,
  - o změny závazných ukazatelů nebo
  - jestliže hrozí nebezpečí rozpočtového schodku.

Fáze peněžního fondu - 3.

Hospodaření podle rozpočtu a jeho změny:

- do plnění rozpočtu se zahrnují jen takové příjmy a výdaje, které se uskutečnily, přičemž je rozhodující datum připsání nebo odepsání na bankovních účtech,
- Obec může poskytovat zálohy na věcná plnění smluv, jež se uskuteční v následujícím roce,
- Obec může stanovit časovou užitelnost dotací nebo příspěvků podle účelu.

Fáze peněžního fondu - 4.

Účelovost rozpočtových prostředků se určí:

- individuálně ve vztahu ke konkrétnímu úkolu,
- odvětvově k potřebám daného odvětví, nebo
- územně podle potřeb vymezeného území

Obec je povinna respektovat účel použití, který vyplývá:

- z účelu přijatých dotací ze SR (fondů) či z jiného rozpočtu, nebo
- z uzavřených smluv, podle nichž přijímá účelových prostředků od jiných subjektů.

Fáze peněžního fondu - 5.

Návratnost finančních prostředků:

- nevyužité prostředky se převádí do dalšího roku mimo zúčtovatelných dotací,
- Obec může při poskytování svých rozpočtových prostředků jiným osobám požadovat návratnost nepoužitých prostředků – jsou příjmem v roce, kdy k vrácení došlo.

Změny rozpočtu – praktické provádění rozpočtových opatření

Rozpočtová opatření provádí:

- ✓ **Zastupitelstvo obce**, pokud nestanoví kompetenci Radě obce na určitou výši nebo určitý rozsah,
- ✓ **Rada obce**
  - v rozsahu stanoveném Zastupitelstvem obce,
  - v případě, že tento **rozsah není stanoven**, tak je provádí v rámci závazných ukazatelů,
- ✓ **Příkazce operací (vedoucí odboru)** v rozsahu stanoveném Zastupitelstvem obce (např. v rámci jednotlivých paragrafů).

Peněžní fondy

Peněžní fondy může obec zřizovat, buď pro konkrétní účely nebo bez určení, zdrojem fondů mohou zejm. být :

- přebytky hospodaření z minulých let,
- příjmy běžného roku, neurčené k využití v běž. roce,
- převody prostředků z rozpočtu během roku do účelových peněžních fondů,
- praktickým příkladem je u obcí sociální fond, FRB a fond obnovy majetku

Provizorium – stanovení hospodaření v době provizoria

- v případě, že se rozpočet neschválí do I.I. rozpočtového roku řídí se hospodaření obce po dobu, než se schválí pravidly provizoria,
- pravidla stanovuje zastupitelstvo,
- obvykle se doporučuje stanovit jako poměrnou část z výdajů rozpočtu předchozího roku,
- doporučuje se výdaje v tomto období omezit jen na prov. výdaje,
- příjmy a výdaje v době provizoria se stanou příjmy a výdaji rozpočtu po jeho schválení.

Správní delikty

- **Obec se dopustí správního deliktu tím, že**
  - **nezpracuje** rozpočtový výhled,
  - **nehospodaří** podle pravidel rozpočtového provizoria,
  - **neprovede změny schváleného rozpočtu** rozpočtovými opatřeními evidovanými podle časové posloupnosti,
  - **nezpracuje** rozpočet v třídění dle rozpočtové skladby,
  - **neprovede** rozpis schváleného rozpočtu,
  - **nevykonává** kontrolu svého hospodaření,
  - **nezajistí** přezkoumání svého hospodaření za uplynulý kalendářní rok,
  - **zpracuje** a **schválí** rozpočet bez uvedení prostředků na spolufinancování programu nebo projektu EU,
  - **nezveřejní návrh rozpočtu nebo návrh závěrečného účtu** zákonem stanoveným postupem.
- **Za správní delikt se uloží pokuta do výše 1 mil. Kč**
  - u obcí a dobrovolných svazků obcí - Krajský úřad.

Účetní a finanční výkazy

Účetní výkazy

- Rozvaha
- Výkaz zisků a ztráty

Finanční výkazy

- Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu

Doplňující údaje

- Přehled o rozpočtu nákladů a výnosů příspěvkových organizací
- Rozpis schváleného rozpočtu podle paragrafů a položek
- Přehled rozpočtových opatření

Výkaz hodnocení plnění rozpočtu ÚSC, DSO a RR (FIN 2 – 12 M)

Obsahuje:

- Plnění příjmů proti rozpočtu v členění podle rozpočtové skladby,
- Plnění výdajů proti rozpočtu v členění podle rozpočtové skladby,
- Výsledek Financování (třída 8) proti rozpočtu,
- Rekapitulace příjmů, výdajů a jejich konsolidace,
- Stav a obraty na bankovních účtech,
- Vybrané záznamové jednotky,
- Přijaté transfery a půjčky ze státního rozpočtu, státních fondů a regionálních rad,
- Transfery a půjčky poskytnuté regionálními radami ÚSC, DSO a Regionálním radám,
- Příjmy z rozpočtu EU a související příjmy v členění podle zdrojového třídění,
- Výdaje spolufinancované z rozpočtu EU a související výdaje v členění podle zdrojového třídění.

Rozpočtová skladba

Je dána vyhláškou Ministerstva financí č. 323/2000 Sb. a platí pro obce, kraje, regionální rady regionů soudržnosti, dobrovolné svazky obcí, regionální rady, organizační složky státu, státní fondy

- Základem je členění příjmů a výdajů z hlediska:
  - odpovědnostního (kapitoly)
  - **druhového (třídy, seskupení, podseskupení položek, položky)**
  - **odvětvového (skupina, oddíl, pododdíl, paragraf)**
  - konsolidačního
  - zdrojového
  - transferového
  - další třídění
- Přesné vymezení uvádí přílohy k Vyhlášce MF ČR č. 323/2002 Sb.

Co je důležité pro dobré Rozpočtové hospodaření obce

- **Znalost finanční kondice**, plánu a trendů financí obce
  - Rozpočtový výhled by měl toto zohlednit, přičemž se zpracuje se na 2 až 3 roky následující po roce, na který sestavujeme rozpočet
  - Dlouhodobá vyrovnanost jednoletých rozpočtů obce
- **Provozní saldo = běžné příjmy – běžné výdaje**
  - Provozní saldo využíváme k:
    - Splátkám dluhů (bez úroků = tzv. úmor dluhu)
    - Tvorbě rezerv na budoucí opravy majetku a investice
- **Závazky**
  - Dluhy
    - Nepodcenit riziko předlužení
    - Bezpečný dluh = cca 5 x běžně dosahované provozní saldo
    - Za dluh se považuje také dodavatelský úvěr
  - Další závazky

Kontrola hospodaření ze strany obce

Možnosti:

- pravidelné předkládání údajů o hospodaření města do Zastupitelstva města,
- tzv. „klikací rozpočet“, který je dostupný na webových stránkách města všem obyvatelům města a dalším návštěvníkům webových stránek,
- nastavení sledování pomocí manažerského účetnictví,
- kontrola hospodaření zřízených organizací předkládaná Radě města,
- kontrola hospodaření založených organizací předkládaná Radě města.

Děkuji Vám za pozornost.